

## Tekst 1 EKONOMİK SAVAŞIN YENİ SİLAHI: VİRÜSLER

YASİN KESEN

- 1 Her virüs furçasının ardından bir sürü spekülasyonlar yapılır. Bazılarına göre, bu virüsler bilgisayar parçası üreten firmaların himayesindeki "hacker"lar tarafından üretilip dağıtılmakta, bazılarına göre ise, anti-virüs programlarını piyasaya sunan yazılım şirketleri tarafından.
- 2 Bilgisayar parçası üreticilerini böyle bir şaibe altında bırakan en meşhur virüs yakın zamanda milyonlarca bilgisayarın anakartı üzerindeki bir çipi (bios) çalışmaz hale getiren Çernobil virüsü idi (diğer bir isimle 5 Nisan virüsü). Çernobil virüsü salgını neticesinde her yıl belki yüzbinlerce bilgisayarın anakartı zarar görüyor ve bir o kadar da bilgisayar çipi satışını zorunlu kılıyor. Bu da "bios" ismi verilen çip üreticilerinin içten içe mutluluk duymasını sağlıyor.
- 3 Ancak diğer yandan da bu tip virüslerin anti-virüs programı üreten firmaların sinsi planları dahilinde olduğu komplosu daha ağırlık kazanabiliyor. Öyle ki, virüsler genellikle bilgisayarların donanımına zarar vermezken, sadece programlarını çökertip kullanılamaz hale getiriyor. Bunun önüne geçmek için ise, sürekli yeni güncellenmiş virüs tarayıcı yazılımları bilgisayarlarda barındırmak ve arada bir tüm dosyaları denetimden geçirmek gerekiyor. Alışverişi yapılan dosyaları ise mutlaka her seferinde kontrole tabi tutmak da çabası.
- 4 Anti-virüs programlara bu kadar sık başvurulmasını gerektirebilecek bir ortamın arka planını düşündüğümüzde ise, özellikle hızlı yayılan virüslerin bu yazılım şirketlerince üretilip gizlice dağıtıldığı senaryosu kuvvet kazanıyor. Zira, virüsler gündemden düştüğü zamanlarda bilgisayar kullanıcıları da anti-virüs programlara ilgi göstermiyor. Bu ilgiyi sürekli yüksek tutabilmek için de anti-virüs yazılımcılarının bir pazarlama enstrümanı olarak virüsleri piyasaya sürdüğü düşünülebilir.
- 5 Yazılımcı ve donanımcılara yönelik bu iki basit komplo teorisi bir yana, öyle ya da böyle bu virüsler piyasaya dağılıyor ve tüm dünyada gündemin ilk sıralarına oturmayı başarabiliyor. Her bir virüs salgınının ardından belki milyonlarca bilgisayarın sistemi çöküyor, programların yeniden kurulması gerekebiliyor, birçok dosya kaybedilebiliyor. Bu kadar kaybın oluştuğu salgının bu kadar çok insanın mesaisinden aldığı zamanın değeri hesap edildiği zaman ise ortaya korkunç bir tablo çıkıyor. Dünya üzerinde bir virüs salgınından etkilenen bilgisayar sayısının 100 milyon olduğu düşünülürse ve her bilgisayardaki günlük mesai kaybının ortalama 50 dolar olduğu hesap edilirse, toplam mesai kaybı maliyeti 5 milyar dolar gibi bir rakama karşılık geliyor. Büyük şirketlerin, bankaların, holdinglerin sistemlerinin çökmesi, üretimin durması, iletişimin durması, virüsün işlemleri yavaşlatması gibi etkiler hesap edilmeye kalkıldığında ise global kaybın çok daha yüksek rakamlara varması işten bile değil. Her bir virüsün bu kadar mali hasara yol açabilmesinden hesapla, geleceğin uluslararası savaşlarında bilgisayar virüslerinin silah olarak kullanılabileceği de insanın aklına gelmiyor değil... Ama şimdilik bu kadar uçmaya gerek yok... Günümüze geri dönelim.
- 6 Son virüs furçası ile gündeme oturan Sir.Cam virüsü, aktif hale geldiği bilgisayarlarda adres defterindeki kişilere kendini otomatik olarak gönderiyor. Her giden mesaj ile birlikte de bilgisayardan rastgele dosyaları da gönderiyor. Böylece hem karşı tarafın dosyalara daha güvenerek bakabilmesini sağlıyor hem de "özel" dosyaların gizliliğini ortadan kaldırmış oluyor. Bu yönüyle de oldukça sevimsiz bir durum. Ve yayılan virüs dalgası ile siber uzayda ilgisiz insanlara ilgisi olmayan dosyalar uçuşuyor. Otomatik olarak giden e-mailler nedeniyle de bilgisayarlarda aşırı bir yavaşlama, internet bağlantısının da aynı şekilde ağırlaşması ortaya çıkıyor.
- 7 Korunmak için ne yapmalı? Komplo teorilerimizden birini üzerlerine yüklediğimiz, anti-virüs programlardan mutlaka edinmek gerekiyor. Haftada bir veya onbeş günde bir bu programla tüm bilgisayarın denetimden geçirilmesi, e-mail, disket veya CD ile bilgisayara alınacak her türlü dosyanın virüs testinden geçirilmesi gerekiyor. Kullanılan anti-virüs programının web sitesinin de arada bir ziyaret edilip yeni çıkan virüslerle ilgili haberlerin takip edilip, tavsiyelerin dikkate alınmasında fayda var.

## Tekst 2 Futbolumuzun İflası

### GÖRÜŞ / ADNAN DİNÇER

#### Futbolumuzun İflası

- 1 Futbolumuz iflas etmiştir. Tıpkı ülke ekonomisini iflas ettiren, ama halkını düşünmeyenlerin eseri bu günkü vahim durum gibi futbolu da bu işi bilenlere kendi çıkarları için bırakmadılar. Hem kötü bir tribün fanatizmi yarattılar hem de futbolun kendi disiplinini kaybederek anarşi ortamına sürüklenmesine neden oldular. Son 4 yılın en başarılı takımı, Avrupa'nın dahi alkışladığı Galatasaray takımını artık futbolcular yönetiyor ve buna hâlâ bilinçlenme diyenlerin ayıplarına bakın; kampa girmeyen, ligi ciddiye almayan futbolcuların elinde özellikle Hagi'nin yönetimine giren Lucescu'ya başarılı diyen bilimsel kültür var, ama yönetsel becerisi yetersiz bu adamı Türkiye futbolunda Galatasaray'ın yok olması pahasına alkışlayanları kınamamak olası değil. Kulüplerin başında öyle kişiler var ki telefonla antrenör-futbolcu transferi yapıyorlar, siyasi tandansa bakıyorlar ve profesyonellik adına imzalatılan kontratların gereğini yerine getirmiyorlar veya anlaşmalar doğru düzgün yazılmıyor.
- 2 İnsan kıyımı acımasızca devam ediyor. Bu, tribündeki taraftarlara da yansıyor zaten mutsuz olan toplum, çıldırma noktasına geliyor. Beşiktaş'ın başına gelen emekli Scala ve yardımcılarına getirilen eski öğrencilerim Sinan, Ziya, Mustafa Erdinç'ler mevcut yetersiz transfer ve disiplinsiz Nouma'nın kurbanı olurken iyi niyetli, ama bizlerin deneyimi ve bilgisini hafife alan, defalarca uyardıma karşın hiçbir ciddi tedbir almayan, bir kısım medyanın etkisindeki Serdar Bilgili aciz kalmaktadır. Daha iki hafta öncesine kadar Galatasaray'ı kupadan eleyen Fenerbahçe Teknik Direktörü için "Denizli'ye rağmen" diye alay edenler, sezon başındaki o koşmayan kötü Sarı-Lacivertli takımı adam eden ve Balıç'ı hak ettiği yere oturtan Mustafa Hoca'yı görmezden gelemezler. Fenerbahçe sabırlı olmuş, ilk kez sesini kısmasını bilmiş ve şu anda 5 puan farkla lider olmuşsa burada iki kişinin payı çok büyüktür: Başkan Yıldırım ve Denizli.
- 3 Yıllardır en başarılı olmasına karşın Terim ve futbolcularının aşırı gayretleri sonucu sahada Avrupa takımı olan Galatasaray, dağılmak durumuna gelmiştir. Çünkü bu güzide kulübümüzü yönetenlerimiz maalesef futbolcuların parasal sorunlarını hiçbir zaman çözememişler ve ülke kulüplerine kötü örnek olmuşlardır. Ama Fenerbahçe'de asla bu sorun olmamıştır. Beşiktaş'ta da durum farklı değildir. Nouma ve diğerleri diye takım adeta ikiye bölünmüştür. Prensipli teknik adamların başı yenmektedir.
- 4 Erdoğan Arıca, Gaziantep'ten anlamsız biçimde gönderilirken para varken kapmak için yarış edilen Siirt şimdi kaderine terk edilmiştir. Futbolda kaos büyüktür. Nerede görülmüş, futbolcu kampa girmeyecek ve de kulübü bu şekilde geleceği ile oynayacak duruma getirecek! Ligin son maçında Noel tatili diye yabancılarına izin veren Lucescu, Denizli yenilgisinin başaktörü olurken Fransa'da, İngiltere ve İtalya, hatta Romanya'da futbolcular maçını oynuyorlardı!
- 5 Futbolumuz bir disiplinsizlik ve kargaşa içinde keyfi biçimde yürümektedir. Oysa kurallarına uyulacak yapılanmayla yıllardır zorla gelinen bu yerin değerini bilmemiz gerekirken bu yıkıcılık yapılmamalıydı. Şimdi kimse, hakem yok, penaltımız verilmedi filan gibi küçük senaryoların altına sığınmasın. Kulüp yönetmek, futbol oynamak kadar önemli bir sanattır. Bunu bilmeyenlerin yolu bir tek yolla kesilir; çağdaş profesyonel yönetimleri oluşturacak kulüp yapıları ve disiplini ile... Trabzonspor, Galatasaray ve Beşiktaş her zaman örnek alınıyorsa bu kez yaptıkları hataların da masaya yatırılıp felaket nedenleri konuşulmalı ve parlayan yıldız Fenerbahçe alkışlanmalıdır.



## Tekst 3 Yaşlanma, İlaçlarla Önlenebilir Mi?

### İnsanlar Yaşadıkça

Yaşlanma, ilaçlarla önlenebilir mi? –2



1 Dünkü yazımda antioksidan maddelerden E, A ve C vitaminlerini anlatmıştım. Antioksidanlar arasında mineraller ve enzimler de var.

2 **Selenyum:** Antioksidan etkili bir mineraldir. Özellikle deniz ürünleri ve karaciğerde yoğun olarak bulunur. Kanseri önlediği belirlenmiş olmakla beraber, yüksek dozları saç dökülmesi ve tırnak hasarı yaratır. Üzerinde başka çalışmaların yapılmasına da ihtiyaç duyulmaktadır.

3 **Koenzim Q 10:** Antioksidan etkili bir enzimdir. İnsan vücudu kendiliğinden üretebilir, ayrıca özellikle deniz ürünleri yiyerek de alınabilir. Yaşlanmayı önleyici ve kanserin yayılmasını engelleyici etkisi ileri sürülmekle beraber, bunlar kesin olarak kanıtlanamamıştır. Kalp yetersizliği tedavisinde olumlu sonuçlar verdiği yolunda önemli ipuçları bulunmaktadır.

Antioksidanların olumlu etkileri olduğu görülmekle beraber, ilaç şeklinde ve uzun süre kullanılmasının ne derecede güvenli olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Bu aşamada antioksidanları, taze sebze, meyva ve balık gibi deniz ürünlerini bol miktarda yiyerek almanın daha güvenli olduğu düşünülmektedir.



4 **Hormonlar etkili mi?**

Hormonlar vücudumuz tarafından üretilen ve organlarımızın çalışmalarını düzenleyen kimyasal maddelerdir. Yaş ilerledikçe hormonların azalması, birçok araştırmacıda, yaşlanmada hormon azalmasının etkili olduğunu düşündürdü.

Bazı hormonların eklenmesiyle vücudun gençleştirilebileceği ileri sürülüyor. Dünkü yazımda menapozdaki kadınlarda östrojen eksikliğinin giderilmesinin olumlu etkilerini anlatmıştım. Bundan başka da kullanılan hormonlar var;

5 **DHEA:** Dehidroepiandesteron ya da kısaltılmış şekliyle DHEA, vücutta cinsiyet hormonları olan östrojen ve testosterona dönüşür. DHEA'nın vücutta en yüksek olduğu dönem 25 yaş civarındır, zamanla azalır. İlaç olarak üretilmektedir. Üreticilerin, yaşlanmayı yavaşlatıcı, kas ve kemik gücünü arttırıcı, bağışıklığı güçlendirici ve birçok kronik hastalığa karşı vücudu güçlendirici etkileri olduğunu ileri sürmelerine rağmen bunlar henüz kanıtlanamamıştır. Fare deneylerinde, DHEA verildiği zaman 'daha genç' türü davranışlar görülmesine rağmen insanlarda bunun olacağı gösterilememiştir.

6 Daha önemlisi **DHAE**'nin zararlı yan etkilerinin de görülebileceğidir. Kullanan bazı kişilerde karaciğer hasarı görülmüştür. Yüzde kullanma, kalp-damar hastalıkları riskinin artmasının yanı sıra, bazı cins kanserlerin oluşumunda ya da seyrinin hızlanmasında etkili olduğu görülmüştür.

7 **Testosteron:** Yaşlanma ile ortaya çıkan enerji ve cinsel isteğin azalması halleri, testosteron eksikliğine bağlanmıştır. Bunun ilaç olarak verilmesinin, söz konusu belirtileri ortadan kaldıracacağı, henüz kanıtlanmamış olmakla beraber, ileri sürülmektedir. Ancak yüksek dozda testosteron kullanılmasının, kolesterol ve prostat sorunları yaratabileceğini unutmamak gerekir.

8 **Melatonin:** Beyin tarafından salgılanan bir hormondur. Esas görevi uykunun düzenlenmesidir. Uykusuzluk ve kıtalararası yolculuklarda görülen saat farkı uyumsuzluğunun (jetlag) giderilmesinde, ilaç olarak yararlanılır.

9 Melatonin'in yaşlanmayı yavaşlatıcı hatta gençleştirici olduğu, kansere karşı etki ettiği ve cinselliği güçlendirdiği ileri sürülmüşse de, bilimsel çevreler tarafından ciddiyyetten uzak bulunmuştur. İlaç halinde satılanların dozu, insan bünyesinin ürettiğinin kat kat üzerinde olduğu için, düzensiz ve gereksiz alınmasının uyku düzenini bozacağı unutulmamalıdır.

10 **Büyüme hormonu:** Tıbbi adı olan 'human growth hormon'un kısaltılmış şekli olan hGH olarak da bilinir. Çocuklarda büyümeyi sağlarken ergenlik sonrası faaliyeti durur. İğne şeklinde hGH kullanılmasının yağların yakılmasını hızlandırıcı, enerji kazandırıcı ve kasları güçlendirici etki yaratacağı ileri sürülmektedir. Bazı çalışmalarda olumlu etkiler görülmekle beraber, henüz yeterli çalışma olmadığı için kesin bir şey söylemenin doğru olmayacağı belirtilmektedir. Kullanıldığı zaman, eklem ağrıları, su dengesi, kan basıncı (tansiyon) ve kan şekeri açısından dikkatli olmak gerekir.

11 **Ne kadar güvenli?**  
Bu ürünlerin çoğu, gıda katkısı gibi satılmaktadır. İlaçlarda olduğu gibi, birçok fazlı çalışmalardan geçmediği için, güvenlik konusu tartışmalıdır. Kullanım aşamasında ciddi yan etkiler çıktığı zaman, genellikle yasaklanmakla beraber, özellikle saflığı ve içindeki etkin madde dozu açısından çok dikkatli olmak gerekir. Etkileri çok kesin olmadığı gibi, ciddi yan etkiler gösterebileceğini de hatırdan çıkartmayıp, özellikle hormon yetersizliği düşünüldüğü hallerde mutlaka bir doktor denetimine girmekte yarar var.

*Hürriyet*

## Tekst 4

### 'Dizilerde Silah Başrolde'

#### ERGUN GÜMRAH

- 1 O aslında bir tersane işçisi. Gazetede Müjdat Gezen'in tiyatro kurduğunu okuyunca, tersaneden yıllık izne ayrıldı. Evinin bahçesindeki akasya ağacının altında, demli çay eşliğinde bir daktilonun tuşlarından ilk oyununu kağıda döktü. Sonra Müjdat Gezen'in evine gidip kimseyi bulamayınca, kapıcısına tek kopya olan ilk oyununu bıraktı. O zaman fotokopi falan yoktu, fotokopi olsa da para yoktu. Oyun, Müjdat Gezen ve ünlü ekibi tarafından çok beğenildi ve hemen sahneye konuldu.
- 2 Kandemir Konduk'un tiyatroculuk hayatı da bu oyunla, 'Yüzsüz Zühtü'yle başlamış oldu. Konduk aradan geçen yıllarda şöhrete, paraya ve sayısız ödülle kavuştu. Ama kafasındaki kendi tiyatrosunu kurma fikrine bunların hiçbiri engel olamadı. Konduk geçen günlerde kendi tiyatrosunu kurdu ve '**Medya Medya Nereye**' isimli oyunla Akatlar Kültür Merkezi'nde perdelerini açtı.
- 3 - **Sizin televizyondan kazandığınız milyarlarca lirayı buraya yatırmanız risk değil midir?**  
Elbette risk. Bugün de milyarlarca lira yatırarak kendi filmlerini yapan idealist genç sinemacılar var. Ama çok geniş kitlelere ulaşamıyorlar. Tiyatroda da bu geçerli. Hem de yıllardır, başından beri geçerli. İnsanlar, **Genco Erkal**'a gidiyorum diye evden çıkıyor, tiyatroya gidiyor, ben **Yıldız Kenter**'e gidiyorum, ben **Gazanfer Özcan**'a gidiyorum... Ama ben hiç tanınmamış 20 kişinin oyununu seyretmeye gidiyorum, diye insanlar evden çıkmaz. Böyle bir ticarete de işadamı girmez.
- 4 - **Yıllardır tiyatro yapmış birisi bir tane reklama çıkıyor, ondan sonra herkes o adamı yolda çevirip sizi televizyonda gördüm diyor? Bu tiyatronun güçsüzlüğü mü, ekranın gücü mü?**  
İkisi de var, katılıyorum size, yani tiyatronun güçsüzlüğü derken tiyatronun yaygınlaşması, yeterli olmayışı. Ama beri yandan da medyanın yaygınlığı ve gücü ortaya çıkıyor. Bir insanı bir gecede meşhur edebiliyor, ünlü yapıyor.
- 5 - **Bir mizahçı için müthiş bir malzeme var televizyonlarda, Reha Muhtar gibi... Reha Muhtar'ı kullanmamanız eleştiriliyor. Neden Reha Muhtar yok?**  
- Vallahi Reha Muhtar neden yok? Neden o da yok, neden bu da yok diye sorarlara cevabım, o zaman birebir televizyon programlarındaki kişilerin üzerine yoğunlaşmış oluruz. Reha Muhtar o kendine özgü anlatım biçimiyle ekranlarda. İlk çıktığı günden beri çok sıradışı bir sunucu idi, spikerdi. Bunu sürdürdü. Bu ilk başta insanları kızdırdı, ondan sonra güldürdü. Şimdi bizim işimizde en zoru nedir biliyor musun? Komiğin komiğini yapmak. Reha Muhtar'ın yaptığı esprili bir anlatım. Esprinin üzerine çıkacak daha başka espriler yapmak, oradan da seyirciyi yakalamak.
- 6 - **Sizin de çok reyting yapan dizileriniz var. Bunlarda nelere dikkat ediyorsunuz?**  
- Biz grup çalışması yapıyoruz. Sadece ben yazmıyorum yıllardır. Şöyle söyleyeyim, öncelikle çocuklar diye yola çıkıyoruz. Türkiye genç nüfuslu bir ülke. Çocukların da bizim dizileri çok sevdiğini biliyoruz. Bir kere yapacağımız işin güzelliği çirkinliği bir yana, doğru olması için çaba gösteriyoruz. Düzgün bir Türkçe kullanılsın istiyoruz. Mahallenin Muhtarları'nda bir aşk hikayesi anlatılıyor sonuçta. Ve mahallede geçiyor olay. Ve zaman zaman mahallenin delisinin ağzından söyletiyoruz her hafta mesajımızı.
- 7 - **Bir söyleşinizde televizyon dünyasıyla birlikte, televizyon ekranlarından evlerimize konuk olanlar da yozlaştı, diyorsunuz.**  
- Bir insana kırk defa deli dersiniz deli olur, derler. Etiler'de yaşayan 5 bin kişinin hayatını, Türkiye böyle eğleniyor diye her gece ekranda görürsem, gece hayatının içindeki kadınları sanatçı diye görmeye başlarsam, onların üç günlük, beş günlük ilişkileri aşk diye bana anlatılırsa, gerçek sanatçı bu derim. Kaldı ki ben on iki yaşındaysam ve yeterli eğitime sahip değilsem, yeterli düzeyde bir dünya görüşüm yoksa, bunları ben sanatçı olarak benimsersem **Ayten Gökçer**'e ne diyeceğim, **Yıldız Kenter**'e ne diyeceğim.

8 - **Mafya dizilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

- Türkiye'nin son dönemde yaşadıklarının da etkisi oldu. Bu kadar medyada mafyanın yer almasının da etkisi oldu. İkinci nedeni ise silahın ve aksiyonun öne çıkmasında, Amerikan sinemasının ve özellikle genç kuşağın etkisinin olduğunu düşünüyorum. Gençler Amerikan filmlerini çok seyrediyorlar. Bu filmlerde en belirgin özellik olarak aksiyon ön planda. Binalar yıkılıyor, bir anda on, on beş kişi silahla taranıyor, öldürülüyor. Bir süre sonra bunlar doğal karşılanmaya başlanıyor. Bu sefer şiddet gösterileri daha da artmış olanları geliyor. Bunun dışında kalan dizilere prim gitgide azalıyor. Silah sevgisini aşılamanın yanlış olduğunu düşünüyorum.

9 - **Daha iyi bir televizyon için seyirciye düşen nedir?**

- Kesinlikle son derece basit bir uygulamaya geçilebilir diye düşünüyorum. Bu da insanlar tepkilerini yasal yollardan nasıl gösterebilirlerse öyle. Örneğin birbirine şikayet edip sızlanacağı yerde herkes birer kez beğenmediği program sonrasında telefon etse, faksı olan faks yağdırsa, e-mail geçecekler e-mail geçse, yani sonunda insanların da o yöneticilerin de bundan etkilenmemesi mümkün değil. Çünkü tepkiyle kimi yasalar, kimi kararnamele bile değişti ya da çıkmaktan alıkonuldu.

*Cumhuriyet Hafta*

## DÜNYANIN TEK HAT MÜZESİ İSTANBUL'DA

### Yazının resimle dansı



Kumru BİLİCİ

- 1 İslam'ın doğup yayılışının ardından, insan ya da hayvan figürlerinin resmini ve heykelini yapmanın yasak oluşu, Müslümanların iç dünyalarındaki esintileri dışa vurmalarını engelleyemedi. İnsanı resmedemeyen Müslüman sanatçılar, yaratıcılıklarını mimariye ve hatta taşıdılar.
- 2 Osmanlı İmparatorluğu'nun gözbebeği olan İstanbul, İslam sanatının diğer kollarında olduğu gibi hat sanatının da krallığı oldu. İslam alimlerinin "Kur'an, Mısır'da okunur, Kufe'de yorumlanır ve İstanbul'da yazılır" sözü Osmanlı Türk hattatlarının değerini ifade ediyor.
- 3 Günümüzde, yazı devriminin ardından Arapça'nın kullanılmaması, hattın gerçekten zor bir sanat oluşu gibi nedenlerle hat sanatı eskisi kadar ilgi görmüyor. Ama buna rağmen Osmanlı'dan bize kalan binlerce hat eseri, İstanbul'da türünün tek örneği olan bir müzede sergileniyor. 1506 yılında II. Beyazıt tarafından yaptırılan Beyazıt Külliyesi'nin medrese olarak inşa edilen binası, 1984 yılından bu yana Türk Hat Sanatları Müzesi işlevini üstleniyor. 19 adet ayrı sunum bölümü bulunan müzede yazma ve levha eserlerin yanısıra, taş üzerine yazılmış hat örnekleri de bulunuyor.
- 4 Hat sanatı Kur'an-ı Kerim'i en güzel şekilde yazma isteminden doğsa da hat, giderek bir yazma sanatından çok resim sanatına dönmüş. Hat sanatında da tıpkı resim sanatında olduğu gibi birçok ekol olmuş ve Kanuni döneminde hat, doruğa ulaşmış. Osmanlı padişahlarının hat sanatına verdikleri önem, Beyazıt Hat Müzesi'nde yer alan birçok padişahın eserinden anlaşılıyor. II. Beyazıt'ın büyük Hattatı Şeyh Hamdullah'a divit tutması da bu sanata duyulan saygının kanıtı.
- 5 Arap harflerinin hattatlığın oluşumuna yarayacak estetik güzelliğe sahip olması önemli bir unsur. Pirinç tanesinden, kubbeye, vitraydan, mihraba kadar her yerde görülen hat sanatı tarihi açıdan büyük önem taşıyor.
- 6 Yazı insan düşüncelerini anlatan en güzel yol. Hat sanatında ise düşünce hattatın fırçasıyla, kamyıyla önce yazıya sonra da resme dönüşüyor. Hattat olmasa öyle kolay bir iş değil. Hattatlık da, ressam olmak kadar zor ve özel yetenek istiyor. Bir hattatın yetişmesi, hattatlık deyimiyle "elinin kırılması" için en az beş yıllık bir çaba vermesi, eğitim alması gerekiyor. Hattat olmayı hak eden öğrencininse önce ustasından "icazetname" yani "yazdığı yazının altına imza atabilme izni" alması gerekiyor.
- 7 Hat sanatı kendiyi birlikte ebru gibi, cilt süslemeciliği, çerçavecilik, altın varaklama sanatı gibi birçok sanatın doğmasına ya da gelişmesine de yol açmış.

- 8 Resim sanatının kendine has malzemeleri olduğu gibi hat sanatının da özel malzemeleri var. Hattatlar alelâde kağıt üzerinde değil, kalıcı özellikler taşıyan, özenle yapılmış, üzerine yumurta akı sürülü, parlak aharlı kağıtlar üzerinde çalışıyorlar. Çeşitli kamış kalemler kullanıyorlar. Bu kalemlerin yontulma şekli de yazı türüne göre değişiyor. Yazıda kullanılan mürekkebin uzun süre solmadan kalabilmesi için balmumu veya bezir işinden yapılması, mürekkebin incilmesi için günlerce çalkalanarak hazırlanması gerekiyor.
- 9 Hat sanatının sadece bir yazma tekniği olmadığını, 'Türk Hattatları' adlı eserinde Şevket Rado, "Hat sanatındaki güzelliklerin kelime ve cümlelerin taşıdığı mânâdan gelmekte olduğunu sananlar varsa da bu, gerçeğe uyan bir görüş değildir. Hatta yazılanı okumak hat sanatında bazen o kadar ikinci planda kalır ki 'Girift' denilen kompozisyonları Arap harflerini çok iyi bilenler dahi kolay kolay sökemezler. Güzellik mânâdan ziyade yapılan düzenlemededir" sözleriyle ifade ediyor.
- 10 Hat sanatı sadece Arap harflerini bilen insanların değil tüm dünyada sanatseverlerin ilgisini çekiyor. Hattalık konusunda yapılan akademik araştırmaların büyük çoğunluğu batılılara ait. Bu bir yandan modern dünyanın hat sanatına gösterdiği ilgiyi ortaya koyarken, bir yandan da bizim kendi değerlerimize karşı pek de gereği kadar önem vermediğimizi anlatıyor. Dünyada tek hat müzesine sahip olmamız hat sanatı açısından çok önemli ama müzeye ilginin yeterli olmaması bu varlığın önemine gölge düşürüyor. Gözlerimize ve ruhumuza verdiği doyum düşünülünce, tüm sanatseverlerin bu sanata biraz daha ilgili olması gerekliliğini hissediyoruz.

*Nokta*



## Tekst 6 Göçmenlikte Üç Kuşak

### Yalçın Baykul

**BERLİN** - Almanya'ya göçün 40. yılına ulaşmış olması, Berlin'de çeşitli etkinlikler kapsamında anılıyor. Konuyu tarihsel ve toplumbilimsel olarak değerlendiren sergiler açılıyor, filmler gösteriliyor, okumalar düzenleniyor, konuşmalar yapılıyor. Birinci kuşağın üyelerinin, kesin dönüş yapmayanların, burada bir iş kazasına kurban gitmeyenlerin dışında büyük çoğunluğu ya emekli oldular, ya da emekli olmaya başladılar. Onların, Alman devletine işgücü, Türk devletine 22 olarak sunduklarını, şimdi sayıları milyonları bulan çocukları ve torunları üstlendiler. Başlangıçta "Gastarbeiter" (konuk işçi) diye adlandırılan göçmenler, artık "Ausländer" (yabancı) ya da daha inceltilmiş bir deyimle "Migrant" (göçmen) diye anılıyorlar. Toplumsal statülerinde büyük değişiklikler yaşayan göçmenler, artık buradaki yaşama sancılı da olsa girmiş durumdalar. Göçmenler, başlangıçtaki konuk işçi tanımlamasından fersah fersah uzaklar. Alman vatandaşlığına geçip, seçme ve seçilme hakkına sahip oldukları gibi, bir işyeri açma haklarına da sahipler. 23 birinci kuşaktan farklı olarak, Alman parlamentosunda göçmen milletvekilleri, üniversitelerinde göçmen profesörleri, televizyon ve radyo kanallarında göçmen spikerleri, filmlerinde, tiyatrolarında göçmen oyuncularını var.

### **Geçiş dönemi yaşanıyor**

Peki geçen bu yarım yüzyıla yakın sürede neler değişti göçmenlerde? Geçtiğimiz Şubat ayının son gününde Berlin Friedrich Ebert Vakfı'nda "Değişim Sürecindeki Göçmen Aileler" 24 bir panel düzenlendi. Çoğunluğunu, öğretmenler, yuva eğitimcileri ve sosyal alanlarda çalışan görevlilerin oluşturduğu panele katılanların sayısı iki yüzün üzerindeydi.

Panele konuşmacı olarak çağrılan Eğitimbilim Profesörü Ali Uçar da göçmen profesörlerden biri. Adıyaman'da ilkökul öğretmenliğinden başlayıp, Berlin Teknik Üniversitesi'nde eğitimbilim profesörlüğüne dek uzanan bir göç öyküsünün hem anlatıcısı, hem de kahramanı.

"Yalnızca araştırdıklarımız değil, gözlemlediklerimiz, bizzat yaşadıklarımız!" diyor Prof. Dr. Uçar, panelin ana tezlerini oluşturan konuşmasında. Göçmen sorunları ve göçmenlik konusunda Almanca olarak sekiz kitap yazmış olan Uçar, "Bir geçiş dönemi yaşıyoruz" diyor. "Bu geçiş döneminde çok büyük boyutlu altüst oluşlar, çatışmalar, çelişkiler var. Alman toplumunun etkisi ve bu çatışmalardan daha başka, ne olacağını henüz 25 yeni bir sentez çıkacak" diyor.

Ona göre, "artık, bir zamanların 'köylü ailesi' ya da çocukların bolluğundan ötürü 'sülale' ya da 'büyük aile' olarak anılan göçmen aileler eski kabuklarından sıyrılıp, yeni bir sürece girmiş bulunuyorlar."

Konuşmasında, göçmen ailelerin geldikleri bölgelere, eğitim düzeylerine, yaşlarına, cinsiyetlerine ve bu ülkeye ne zaman geldiklerine göre çok 26 gösterdiklerini, ama temel olarak üç kategoride ele alınabileceklerini belirtti: "Birinci tür aileler, tutucu aileler; bunlar 'dilimizi, dinimizi, milliyetimizi, gelenek-göreneklerimizimizi koruyalım, aman ne pahasına olursa olsun değişmeyelim", diye düşünen ve geri dönme planları da yapan aileler. İkinci tür aileler ise tam tersi davranışı gösterenler; Almandan çok Almanca olan, çocuklarını Almanca öğrenmeye zorlayan, Almanlar gibi düşünüp yaşayan aileler. Bunlar çok sorunlu ailelerdir. Üçüncü ve en yaygın olan türse, iki taraf arasında bir denge, bir sentez oluşturmaya çalışan aileler. Ben bu tür aileleri çok olumlu ve ideal buluyorum."

Ali Uçar konuşmasında göçmen ailelerin değişim sürecini özetledi: Bu noktalar uyarınca göçmen ailelerin farklı göçmenlik tecrübeleri var, geldikleri ülkeyi artık temsil etmiyorlar, değişim süreçleri farklı düzlemlerde sürüyor, heterojen bir yapı gösteriyorlar, üç kategoride incelenme olanağı sunuyorlar, sosyal olarak alt sınıfları oluşturuyorlar, etnik ve ulusal bileşimler denilen binasyonel evlilikler artıyor, akrabalık ilişkilerini özenle sürdürüyorlar, yabancılar hukuk statüsüne sahipler, motivasyon ve insani tavır bakımından Alman ailelerinden farklılıklar gösteriyorlar. Son olarak da bir azınlık olarak, 27 toplumuyla bir hesaplaşma içinde bulunuyorlar.

# Eindexamen Turks havo 2003-I

havovwo.nl

---

Konuşmasında Max Frisch'in "iş gücü istemiştik, insanlar geldi" sözü ile başlayan Uçar, göçmenlerin Alman toplumunda sürekli sorun yaratan bir kesim gibi görüldüklerini, ön yargılar ve kalıpcı düşünceler taşıyanların, göçmen ailelerdeki değişimlerin olabileceğini bile kabul etmek istemediklerini belirtti. "Yabancılar, işgücü değil insandır ve göçmen aileler de tıpkı diğer aileler gibi bir ailedir" dedi. Düzenlenen bu panelin amaçlarından birinin de bu önyargıları kırmak doğrultusunda bir 28 olduğunu dile getirdi. "Hala Türk ailesi denince ataerkil bir yapı anlaşılıyor, bunun farklı olabileceğine ihtimal dahi vermiyorlar, göçmenleri oldukları gibi değil kafalarındaki önyargılarla görüyorlar. Çoğulcu bir toplum olan Almanya bunu anlayıp entegrasyonu değil asimilasyonu amaçlayan yabancılar yasasını da değiştirmeli, ardından da eğitim sistemini gözden geçirmelidir. Almanca öğretmediğin insandan okulda başarılı olmasını bekleyemezsin."

*Cumhuriyet*

## Tekst 7

### Müziğin Sefaleti Üzerine Düşünmek

#### HÜSEYİN MOR

1 Çok sesli müziğimizin usta ve önemli bestecisi **Nevit Kodallı**'nın, **Yener Süsoy**'a geçtiğimiz günlerde verdiği bir mülakatta, Klasik Türk Müziği'nin bir meyhane edebiyatı olduğunu ileri sürmesi, bir tartışmayı da ateşlemiş oldu. Kodallı'nın bu saptaması, doğru bir deyimle "**Türk Sanat Müziği**"nin bugünkü durumunu anlatmak içindi. Yoksa Kodallı'nın, İtri, Dede Efendi gibi sanat müziği bestecileriyle bir sorunu olamaz. Ayrıca bu müziğin ne kadar "**Türk**" olduğu da tartışmalıdır.

2 **Yalçın Küçük**, bir yazısında Türk Sanat Müziği'nin bir Bizans müziği olduğunu ileri sürmüştü. Aynı yazıda Küçük'ün önemli bir tezi daha vardı; caz müziğinin Amerikan siyah halkının "**arabesk**"i olduğunu yazmıştı. Kodallı da buna benzer şeyler söylüyor: Kodallı'ya göre Türk Sanat Müziği, Ortodoks Hıristiyan kilise müziği ve Bizans müziğidir.

#### Sanat müziği

3 Daha doğrusu bir saptama, Anadolu'da yaşayan azınlıkların, Türkiye'nin ulusal müziği olan halk müziğine yabancı olmaları nedeniyle, sanat müziğini yaratmış olmaları olabilir.

4 Nevit Kodallı'nın, sanat müziği-meyhane edebiyatı saptaması bu müziğin bugünkü durumunu çok iyi anlatıyor. Gerçekten de bugün Türk Sanat Müziği tamamen meyhane ve eğlence müziğine dönüşmüştür.

5 Bir yaşama biçimi olan arabesk her şeye egemen olmuş durumda. Sanat müziğinin de bundan payını aldığı söylenmelidir. Artık Türkiye'de ne sanat ne de başka bir müzik akımı var: Arabesk.

6 **Sezen Aksu'nun** müziğine pop müziği denebilir mi? Daha çok, pop arabesk bir müziktir.

7 Nevit Kodallı, sözü geçen mülakatında başka şeyler de söyledi aslında: **Tarkan**'ın yaptığı müziğin "**ilkel**" bir müzik olduğunu örneğin. Hiçbir müzik değeri ve kıyıntısı taşımayan bir müzik olduğunu ileri sürdü. Bu, sadece Tarkan'a yönelik olarak alınmamalıdır. Değerli

bestecimiz, müziğin ne kadar sahte peygamberi varsa, onları kastediyor. Bu sahte putlara secde eden medyayı da uyarıyor. Nitekim Türkiye bir yıldır Tarkan'ın zilleri ile yatıp kalkıyor. Bir meşrubat şirketinin sponsorluğunda tam bir "**medya terörü**" ile Tarkan putlaştırılıyor. Bir süre önce ünlü bir sosyolog, Tarkan'ın çok yakışıklı, çok güzel sesli ve tam bir sahne sihirbazı olarak niteliklerini döken yazı yayınladı. Durum o denli saçma bir sürece girdi ki, Kültür Bakanlığı bile konserlere kapalı Aspendos'u Tarkan'a açtı.

8 Tarkan'ın yurtdışında Türkçe söylediği, Türk kültürünü tanıttığı ileri sürülüyor.

9 Gerçekten de Tarkan'ın yurtdışında müzik listelerine girdiği ve belli bir satış düzeyine ulaştığı doğrudur. Ama bunun, pek üzerinde durulmayan başka nedenleri var. Örneğin Tarkan askerliği reddederek yurtdışına çıktı ve bazı ciddi gazetelere, örneğin "**Die Zeit**" bunlardan biridir, konuşarak, savaşa ve askerliğe karşı olduğunu söyledi. Bu tutumu onun yurtdışında muhalif bir yorumcu olarak algılanmasına yol açtı. Bu yol, Tarkan'a bazı kapıları açtı. Ancak çabuk tükendi. Çünkü Tarkan, Sezen Aksu damgasını taşıyan "**Kız Hepsini Senin mi?**", "**Yakalarsam, Mucuk Mucuk...**" gibi parçalarıyla geldiği noktayı koruyamadı. Bundan sonra yine yurtdışında çıkardığı "**Bu Gece**" single'ı da hiç ilgi görmedi. Tarkan'ın Türkiye dışında Türk kültürünü tanıttığı tezinin ise hiçbir temeli bulunmuyor. Tarkan'ı hiçbir yabancının "**her biri birbirinden anlamlı**" bu şarkı sözleriyle Türk kültürünü öğrendiğini ileri sürmek, herhalde pek mümkün değil.

10 Şimdi, Tarkan ve benzerlerinin böyle şeylerin yurtdışında pek fazla para etmeyeceğini bildikleri için kürekçi dükkanına, Türkiye'ye döndükleri söylenebilir.

#### Anadolu: Kaynak

11 Benzer bir noktadan yaklaşım, benzer şeyleri "**Sultans of the Dance**" adlı gösteri için söylemek mümkün. Anadolu halk danslarının ve halk

- müziğimizin kolaj bir şekilde sunulması. Bu kolajlamada bir yaratıcılık yok.
- 12 Dansın Sultanları türünden müzikaller, Batı'da her büyük şehirde yapılır. Daha çok Broadway tipi bir fabrikasyondur. İnsanlara birkaç saat iyi vakit geçirmek için sunulur. Bu tip müzikallere sanat ve kültürün McDonalds'laştırılması olarak bakılabilir. Hiçbir ciddi müzik eleştirmeni, bu müzikalleri ciddiye alıp ciddi gazetelerde ciddi eleştiriler yazmaz.
- 13 Dansın Sultanları'nın Türkiye'de yılın müzik olayı olarak sunulması,
- müziğin sefaletini gösteriyor sayılamaz mı?
- 14 Her yeni, eskiden doğar. Her yeni, bu anlamda ve bir ölçüde, eskidir. Bizim müzikteki sorunumuz ise "**eski-yeni**"yi bulmaktır. Tüm müzik akımları eskinin içinden çıkar. Gregoryen ilahiler, İrlanda baladları hep yeni müziğin doğum alanlarıdır. Rock müziğinin kökleri İrlanda baladlarına kadar iner.
- 15 Ucube şeyler istemiyorsak, "kavimler kapısı" Anadolu toprağına bakmamız gerekiyor.

*Cumhuriyet*

## Tekst 8 Mutluluk Ve İktidar

*Zülfü Livaneli*

### Dünya Değişirken

- 1 Yıllar önce İlhan Selçuk'un bir yazısını okumuştum. Bir çocuğu anlatıyordu. Hafızam bana büyük bir oyun oynamıyorsa, herkesi yenebilecek ve önüne çıkan herşeyi silip süpürecek bir tankı olmasını istiyordu bu çocuk. Eğer böyle bir özel tanka sahip olursa, bütün dünya ile başa çıkabilirdi.
- 2 İlhan Selçuk da çocuğun bu hayali kurarken mutluluk boyutunu ihmal ettiğini yazıyordu. Ömür boyu o tankta kapalı kalmak, demir yığının içinde yaşamak nasıl büyük bir işkence olmalıydı! Güçlü olmak uğruna böyle korkunç bir yaşam istenebilir miydi?
- 3 Bugünlerde hem dünyada, hem de Türkiye'de kıran kırana sürdürülen iktidar savaşlarına bakıyorum ve aklıma bu yazı geliyor. O kadar çok devlet ve insan tankın içine girmeye hevesli ki! Amerika, dünya jandarmalığı hevesinin acı meyvelerini toplamaya başladı bile. Türkiye'de iktidar sahipleri, -özellikle yaşlı ve bitkin olanlar- inanılmaz bir tepede kalma gayreti içinde. Son derece kanlı bir rodeoda, kendilerini sırtından atmak isteyen azgın atın sırtında kalacağız diye insanüstü bir gayret gösteriyorlar.
- 4 Peki niçin? Nasıl olsa o atın sırtından düşeceksin bir gün. Halk bunu "Sultan Süleyman'a kalmayan dünya" diye anlatır. Dün, gece haberlerinde Mesut Yılmaz'ı gördüm. Onun da yüzü yerçekiminin kurallarına daha çok uymaya başlamış. Yaşlılık alametleri artmış, saçları da dökülüyor. Demek ki bir insan olarak bedel ödüyor. Eeee hayat böyle! Diğer partilerle anlaşip iki komisyon kurarak hayatın temel sorunlarını çözemiyorsun.
- 5 İktidar ile mutluluk, ateş ve su gibi. Birinin olduğu yerde diğeri olmuyor. Ama yine de insanların çoğu iktidarı, mutluluğa tercih ediyor. Daha doğrusu günlük yaşamında, aşkta, sanatta, yaratıcılıkta araması gereken mutluluğu, zar zor tırmanılan başbakanlık merdivenlerinde kendisine selam duranlarda bulmayı amaçlıyor. Ne kadar yanlış bir tercih.
- 6 Zaman, yaratıcılık dışında herşeyi eskitir. Herkesi ezen bir tankın içinde olmak ise insanı hem zamana karşı korumaz; hem de mutsuz ve yalnız bir yaşama mahkum eder.

*Sabah*



## Tekst 9 ITB BERLİN 2000

Thomas MULLER  
Beldibi-Kemer / Antalya

- 1 Antalya Otelciler Birliđi AKTOB'un koordinesi ile üye oteller, 5 yıldızlı delux resort oteller, tarihi eski Antalya şehrindeki pansiyonlar da dahil olmak üzere hep birlikte *ITB Berlin* fuarında ortak bir standda toplanmak üzere gittiler.
- 2 Ana amaç fuarı ziyaret edenlerle, profesyonel seyahat pazarlamacılarıyla satış promosyonu için temas olduğundan, herkes içlerinde broşür ve promosyon maddeleri bulunan ağır valizlerle gelmişti.
- 3 Türk Turizm Bakanlığı tarafından yapılan 3/2 salonunda yer alan, geniş bir sahaya yayılmış olan ve mükemmel bir şekilde dizayn edilmiş Türk standı büyük takdir ve hayranlık topladı. Standı ziyaret edenler kemerli gölgelik alanı ve romantik iç bahçesi ile orijinal bir Osmanlı kervansarayı izlenimine kavuşmuşlardı. Aynı zamanda büyük bir video perdesi ile yüksek teknolojiye sahip medya da sunulmuştu. Bu da, İstanbul'un ünlü minarelerinden başlayan ve Dođu Anadolu'nun yüksek dağlarıyla son bulan Türkiye'nin çok çeşitli kültürünü gösteriyordu. 177 ülkeden 8808 katılımcının yer aldığı bu tür devasa bir fuarın mükemmel bir şekilde organize edilmiş olması da takdire değer. Hiçbir rahatsızlık verme veya bozulma olmadı ve aynı zamanda rahatsız edici gürültü seviyesi de tahammül edilebilirdi.
- 4 Bu tür bir fuarın ürünü ancak kişisel bazda ölçülebilir. Deneyimli ziyaretçi tüm önemli toplantılara önceden hazırlanmış olacaktır. İlk gelen ziyaretçi etrafı bir dolaşabilir ve bundan sonraki ziyareti daha iyi ve daha etkin bir şekilde planlayabilir.
- 5 Tüketici- ziyaretçi, ziyaret etmek istediği ülke ile ilgili broşürlere sarılmak yerine gerçek bir bilgiye sahip olabilir. Bir tatile hazırlanıldığında o ülkenin genel koşulları ve çevresi ile ilgili bilgilere ihtiyaç vardır. Turist sadece güneşle ve kumla değil aynı zamanda ülkenin geri kalan kısmıyla da ilgilenir. Örneğin, Dođu Anadolu turları gibi Türkiye'nin gizli hazinelerine bir tür tur düzenlenebilir. Belki de Türkiye standında seyahat edilebilecek yöreleri bildiren daha detaylı bilgi verilebilirdi. Zira, Hac için Türkiye'ye turist getirme ve aynı zamanda Türkiye'nin geçmiş zengin kültürel kalıntılarıyla ilgili yapılacak seyahatleri yaygınlaştırma gayretleri devam etmektedir. Örneğin Hıristiyan misyoneri vasıtasıyla din turizminin pazarlanması pek çok bilgiyi ve aynı zamanda çekici film ve fotoğraf materyallerini gerektirir.
- 6 Genel olarak, halkın Türkiye'ye seyahat etme ilgisi artmaktadır. Aynı zamanda, artık terörist saldırı tehdidi yoktur ve de basında artık kötü haberler yoktur. Tur operatör temsilcileri ve acentalar bu yıl bir düzelme ve eski pazarların tekrar kazanılmasını umuyorlar. Türkiye'nin son dakika rezervasyonlarının oranı yüksek olduğundan, satış rakamlarının kesin bir şekilde tahmininin yapılması şu anda mümkün değildir.
- 7 Tüm dünyadaki seyahat yönleri ve bir ülkedeki bölgeler arasındaki rekabet yoğunluğu açıktır. Daha fazla turist çekmek için her bir rakip büyük gayret sarf etmeli ve satış promosyonu ile çok harcamada bulunmalıdır.

[www.antalya-ws.com/turkce/actuel/g](http://www.antalya-ws.com/turkce/actuel/g)

## SINEMA DÜNYASINDA BU HAFTA

### Tüm Zamanların En İyi İzlenme Oranı

1 11 Eylül 2001 tarihi, insanlık tarihinin en büyük raytingine sahne oldu. İlk kez, yapımcısı, yönetmeni ve oyuncularını belli olmayan, ama görüntü yönetmenlerinin çok iyi bilindiği bir filmi yüz milyonlarca insan aynı anda izledi. Kimi görüntü yönetmenleri maaşla çalıştıkları medya grupları adına hayatlarının filmini çekerken, bazı şanslı amatörler de yine hayatlarının çekimini pazarlayıp zengin oldular.

2 Dünya kamuoyunun tektipleştirildiği şu günlerde, ilk bakışta birbirleriyle ilgisi olmayan iki şeyi aktarmak istiyorum aslında. Birincisi görüntü değil, söz. 12 Eylül 2001 tarihli Nürnberger Zeitung gazetesinin başmakalesini kaleme alan **Wolfgang Schmieg**, rayting rekorlarına yol açan görüntülere üç aşağı beş yukarı şöyle bir benzetme biçiyor: **“Ancak hasta ruhlu bir Hollywood yönetmeninin kaleminden çıkabilecek bir senaryoyu andıran bu resimler ...”**

3 Ruh hastası Hollywood yönetmenleri? Kaç kez sinemalarda, rayting rekorları kıran bu gerçek görüntüleri bile gölgede bırakan filmler seyrettiniz? Kaç kez sıradan bir Hollywood filmine girip, insanların ve her türlü canlıların saniyeler içinde binlerce kez yok edildiğini izlediniz? Kaç kez kıyamet gününü gördünüz beyazperdede? Sayısını anımsıyor musunuz? Ve böylesi filmleri seyrettikten sonra yapımcı ve yönetmenleri hasta ruhlu olarak tanımlamak kaç kez aklınıza geldi?

4 Yıllardan beri alıştırdığımız, hazırlandığımız, yetiştirildiğimiz resim tüketme alışkanlıklarımızın, birden hasta ruhlu olduğunu öğreniyoruz. Hangimiz ikinci gökdelene dalan uçağı, aynen bir Hollywood filminden aldığımız hazdan daha insancıl, daha duyarlı, daha gerçekçi bir algıyla yakaladık? Kaç kişi bu görüntünün bir benzerini daha önce hiçbir yerde görmediğini söyleyebilir? Kim bize bu görüntülerin bir yıl sonra bilgisayar oyunu

olarak piyasaya sürülmeyeceğine garanti verebilir? Ruh hastası olmak için mutlaka ekrana ya da beyazperdeye yansıyanı gerçekten yapmak yeterli mi? Yoksa onu **“sanal”** olarak gerçekleştirmek de bir hastalık mı? Kim haklı?

5 İkincisi: Rayting rekorları kıran görüntülerin ekrana geldiği günün ertesi, Nazilerin eski gizli başkenti Nürnberg’de 2. İnsan Hakları Film Festivali başladı. Haitili yönetmen **Raoul Peck**’in **“Le Profit et rien d’autre!”** (Kâr ve Sadece Kâr) adlı filmi festivali açtı. İzleyiciler, bütün zamanların en büyük raytinginden sorumlu görüntülerin şoku altında bir film seyrettiler. Daha önce bu köşede **“Lumumba”** adlı filmi tanıttan Raoul Peck, ülkesi Haiti’den yola çıkarak, zengin Kuzey’in, dünyanın çoğunluğunu oluşturan milyarlarca insanı nasıl sömürdüğünü, rayting rekorlarına kesinlikle ulaşmayacak resimlerle anlatıyor bu filmde. Kamerasının karşısına farklı insanları almış Peck: Haitili yoksul insanlar, Fransız ekonomi bilimcileri, New Yorklu gençler ...

6 Bu çarpıcı belgesel görüntülerden insanın beynine kazılan iki söz kalıyor yönetmeni temsil eden yorumcunun sesinden: **“Bu zamanda film çekmek neden ki? Belki ortalığı ateşe vermekten daha ahlaklı olduğu için ...”**

7 Ve ikincisi: **“Bugüne kadar hiçbir gelişme şiddetin kesin bir çözüm olmadığını kanıtlayamadı.”** Tüm zamanların en büyük rayting rekoruna figüran olmak zorunda kalan insanların, ama hepsinden önce, o figüranları sözde temsil eden iktidar odaklarının yüzyıllardır şu veya bu şekilde kanına girdiği ve o rayting rekorlarına yol açan ölü sayıları karşısında bir ölçü bile olamayacak kurbanların filmi henüz çekilmedi. Hiçbir yaşamı karşı karşıya koyup tartmadan, sadece ve sadece nedenlerle sonuçları ayırt etme kaygısıyla, raytingsiz günler dileğiyle ...

# Eindexamen Turks havo 2003-I

havovwo.nl

## Tekst 11 Yolcu Bileti

YOLCUNUN ADI / NAME OF PASSENGER		BÖLGE		REFERANS NO.	ÜCRET / FARE	ÖDEME ŞEKLİ / FORM OF PAYMENT	DÜZENLEYEN / DESIGNATOR	DÜZENLEME YERİ / PLACE OF ISSUE	DÜZENLEME TARİHİ / DATE OF ISSUE
ANE HENDRIK		3	551586	14,250,000	Peşin	5685	EFES/IZ	23/04/2000	
GİDİŞ AÇIKLAMA		NONSTOP ATAŞEHİR *ÇAĞLAYAN* ESENLER OTOGARA GIRER							
DÖNÜŞ AÇIKLAMA									

YOLCUNUN ADI / NAME OF PASSENGER: ANE HENDRIK

BÖLGE: 3 REFERANS NO: 551586 ÜCRET / FARE: 14,250,000 ÖDEME ŞEKLİ / FORM OF PAYMENT: Peşin DÜZENLEYEN / DESIGNATOR: 5685 DÜZENLEME YERİ / PLACE OF ISSUE: EFES/IZ DÜZENLEME TARİHİ / DATE OF ISSUE: 23/04/2000

GİDİŞ AÇIKLAMA: NONSTOP ATAŞEHİR \*ÇAĞLAYAN\* ESENLER OTOGARA GIRER

DÖNÜŞ AÇIKLAMA:

## TAŞIMA SÖZLEŞMESİ ŞARTLARI

YOLCU İŞBU BİLETİ ALIP VASITAYA BİNMEKLE AŞAĞIDAKİ TAŞIMA SÖZLEŞMESİ ŞARTLARINI KESİNLİKLE KABUL ETMİŞTİR

- Satılan bilet geri alınmaz.
- Aldığınız biletin hareket tarihini ve saatini lütfen kontrol ediniz. Yazılı seferinde kullanılmayan bilet muteber değildir. Bu konuda sonradan yapılacak itirazlar geçersizdir.
- Yazılı seferinde kullanılmayacak bilet otobüsün hareket saatinden 12 saat önce müracaat halinde 30 gün içerisinde kullanılmak üzere açık bilet haline getirilir.
- Gidiş – Dönüş biletleri 6 ay geçerli olup, dönüş için vizesinin yaptırılması gerekir.
- Yolcu 30 kg. zati eşyasını yanında götürebilir. Fazlası ücrete tabidir.
- Ağırlığı ne olursa olsun, denk, balya, çuval ve sandık içerisindeki eşyalar ile teneke kaplar ve akıcı, kokucu, patlayıcı, radyoaktif ve yanıcı maddelerin ve sinema filmlerinin nakli yasaktır. Bu gibi eşyaların kabul edilmemesi halinde yolcu biletin iadesi yolunda bir talepte bulunamaz.
- a) Yolcunun bizzat yedinde bulundurduğu el çantası, cüzdan vs. benzeri eşyanın hasar ve ziyanından taşıyıcı hiçbir suretle sorumlu değildir.  
b) Yolcu beraberinde götürülen eşyanın hasar ve ziyayı halinde taşıyıcının sorumluluğu seyahat edilen bilet ücreti kadardır.  
c) Taşıyıcı kendisine teslim olunurken beyan edilmemiş olan kıymetli eşya, para, kıymetli evrak ve diğer her türlü vesikanın hasar ve ziyanından mesul değildir.
- Kredi kartı ile yapılan bilet satışlarında, kart hamili ile kartı veren banka arasında mevcut sözleşme şartları geçerli olacaktır. Ücret kısmında yazılı bilet tutarı kart hamilinin banka hesabına borç kaydedilmiş olup, hamilin buna itirazı yoktur. Kart ve provizyon no.su ile imzası bilet üzerindedir.
- Vasıtaya binmekle yolcu yukarıdaki hükümlerin hepsini kesinlikle kabul etmiştir.  
NOT: Otobüsümüzde seyahat eden yolcularımız ve personelimiz AXA OYAK SİGORTA A.Ş. tarafından sigortalanmıştır.



## Tekst 12 Tuz Gölü'nün Halleri

| [Ana Sayfa](#) | [Arkeoloji](#) | [Cevrebilim](#) | | [Yeşil](#) | [E-Posta](#) |  
| [EDİTÖRDEN](#) | [Tuz Gölü'nün halleri](#) | [Karadeniz'de bir dağ eteği: ORDU](#) | [Şarap diyarı: Toskana](#) | [Dubrovnik](#) | [Toroslar'ın beşiğinde: Ermenek](#) | [Bir dahinin anısına](#) | [Hüsni Züher Evi Yaşayan Müze](#) | [Tanrıların dağı, aylakların sığınağı: Olimpos](#) | [İzmir'den Çeşme'ye doğru](#) | [Efes'in yaşayan gölgesi: Selçuk](#) | [Seyahatte 'sindirim' meseleleri](#)

© 2000 Bilgin Elektronik Yayıncılık ve İletişim A.Ş.

### Tuz Gölü'nün halleri

**Soruyorlar, “Tuz Gölü neden kızardı?”... “Utancından,” diyorum. “Bu pislikle insan içine çıkacak yüzü kalmadı da!” Tuz Gölü'nü kirlettik, kirli tuzları da bir güzel yedik, yiyoruz. Peki ya sonra?**

- 1 Develer tellal, pireler berber iken Kaf Dağı'nın ardında bir kral ile üç kızı yaşarmış. Günün birinde kral, üç kızını da yanına çağırıp sormuş: “Söyleyin bakayım, ne kadar seviyorsunuz beni?” Masallarda âdet olduğu üzere, büyük kız kardeşler, sinsi gülüşleriyle kral babalarına sokulup “Dünyadaki tüm değerli taşlardan daha çok babacığım, gökyüzündeki tüm yıldızlardan daha çok babacığım,” demişler.
- 2 Sıra küçük kızkardeşe geldiğinde, o, utangaç bir şekilde krala ve kardeşlerine arkasını dönüp: “Tuz kadar kral hazretleri, sizi tuz kadar seviyorum,” demiş. Tabii bu münasebetsiz sözleri söylemesiyle, saraydan kovulması da bir olmuş. Gel zaman git zaman, kral efendinin ülkesi tuzsuz kalınca anlaşılmiş ancak, küçük kızın ne demek istediği. İşte o zaman, utanma sırası kral hazretlerine gelmiş. “Ne zaman?” dersiniz; insanoğlunun kısa tarihinin son 3 bin yıllık dönemi içinde, dilediğiniz herhangi bir yere yakıştırabilirsiniz bu masalı. Zira, tuz bundan 3 bin yıl önce keşfedilmiş ve tuzsuz aş, kapı dışarı edilmiştir.
- 3 Ey, bu saçma masalı okuyup buralara kadar ulaşmış sabır abidesi okur; sözümüz bundan sonra Tuz Gölü üzerinedir, gerçeklere hazır ol! Tuz Gölü'müz dünyanın en tuzlu göllerinden biridir. “Anadolu'nun ortasında tuzun işi ne?” diye soran merak kumkumaları için belirtelim ki bir zamanlar Anadolu toprakları denizlerin istilasına altındaydı. Örneğin bugünkü Akdeniz'in atası olan Tetis Denizi'nin Anadolu'dan el etek çekmesi, 130 milyon yıl öncesine rastlar. Deniz yavaş yavaş geri çekilirken tuz yüklü tortusunu da geride bırakır. Böylece, zaten hoşaf kasesi gibi çukur olan Konya Havzası'nın en dibinde kalan tuz tortuları, zaman içinde bir yerlerden suyu bulunca; işte size Tuz Gölü! Bu ifadelere karşılık, bazı otoriteler “Anadolu'da tuz zaten kayaların doğal yapılarında bulunuyordu, böyle denizli menizli epik öykülere ne gerek?” diyor. Vallahi bunları ben uydurmadım! Ama gelin görün ki işin masalsı boyutu yazıya çok yaklaşıyor.
- 4 Konya Havzası'nı hoşaf kasesine benzetmiştik anımsarsanız. Bu kasenin kenarlarını çepeçevre dağlar kuşatır ve dibine de Tuz Gölü çöreklenmiştir de demiştik. Dolayısıyla havzanın herhangi bir yerinden döküleceğiniz bir bardak su, şöyle ya da böyle Tuz Gölü'ne gitmek yönünde harekete geçecektir.
- 5 1974 yılında Devlet Su İşleri, suyun bu aşağı gidiş yönündeki talebine (bu talebe siyasiler de destek verirse?) fazla dayanamaz ve Çumra Ovası'nın sulamasından dönen (kirli) drenaj sularını, 185 km uzunluğunda dev bir tahliye kanalı açarak Tuz Gölü'ne bağlar (çanaktan dışarı atmak zorsa, biz de çanağın dibinde toplarız düşüncesiyle... Kolay mı o koca dağları delip geçmek!).
- 6 Bir süre sonra Konyalılar bu çanakta çöp toplama oyununa bayılırlar. “Madem bu gölü devletimiz çöplük olarak ilan etmiş, biz de kendi pisliğimizi boşaltırız,” derler. Böylece Konya'nın hem günlük kullanım suları, hem de endüstriyel suları bu kanalla Tuz Gölü'ne bağlanır. Çumra Ovası'nda bir yılda kullanılan 1,105 ton tarım ilacıyla, yaklaşık 415 bin ton gübrenin atıkları, gıda, çimento, kâğıt ve kâğıt mamulleri, metal ve metal ürünleri sanayilerinin atıkları arıtılmadan cumburlop göle atılır her yıl. Şimdi 600 bin Konyalının kanalizasyonu birliktedir yukarıda sayılanlar, doğrudan, hiçbir arıtma olmaksızın Tuz Gölü'ne atılıyor.

- 7 Yaz aylarında Tuz Gölü pembeleşir, yer yer de kızarır. Konyalılar, Devlet Su İşleri'ne telefon edip sorar, "Deprem mi olacak acaba, neden Tuz Gölü kızardı?" Kimsenin yüzü tutmuyor ki söylesinler, Tuz Gölü'nün kızarıklığı, utancından! İşin aslı şu: Belli bir sıcaklığı ve bol "besin maddesi"ni bulunca göller, böylesine alg (ilkel su bitkisi) patlamaları sergiler. Kimi zaman yeşillenir, kimi zaman da kızarırlar. Besin maddesi dediğim de kanalizasyondan gelen azotlar, fosforlar ...
- 8 Tuz Gölü'nü kirlettik, kirli tuzları da bir güzel yedik, yiyoruz. Anladığımız gibi bu besinler sadece algleri beslemiyor. Flamingoları da, sunaları da, insanları da besliyor ... Yine de işin içinde bir tür sulakalan sihri var. Bakınız bu kanal 20 yıldır gölün tuzlu ekosistemine tatlı su taşıyor. Evet su kirli. Ama evlerden gelen bu kanalizasyon atıkları, tatlı suyla birlikte çevredeki bitkilere gübre de oluyor aynı zamanda. Bol miktarda kirli ve fakat tatlı suyun girmesiyle, kanalın boşaldığı yerde küçük bir tatlı su deltası oluştu. Şimdi tuzlu bir ekosistemin yanı başında bir de tatlı su ekosistemi oluştu (biraz kokuyor ama!). Tür çeşitliliği arttı, yeni yeni kuşlar geldi, ortalık şenlendi, yani bozkırın bir bölümü yeşillendi.
- 9 Bu arada Çevre Bakanlığı İspanyollarla birlikte bir proje geliştirmeye karar verdi. Tuz Gölü'nü Koruma Projesi'nin aslı, Tuz Gölü'ne gelen bu pis suları arıtmak. Bir mühendis mantığı ile olaya yaklaştığımızda son derece anlaşılır ve olumlu. Oysa ekolog gözüyle işe bakıldığında (işin garip yanı ben de bir mühendisim!), bu kanalı ve taşıdığı tatlı suyu sistemden çekmek zararlı olacak.
- 10 Tuz Gölü'nün su bilançosunu etkilemek bir yana, geçen yirmi yılda, "Aaa, burada tatlı su da varmış," diye bölgeye gelip yerleşen yeni kiracılara da "kış kış" denilecek. Oysa onlar oraya, bir zamanlar yine mühendislerin yaptığı hatalar sonucunda geldi.
- 11 Bu sorunu canlıları yerinden yurdundan etmeden ve Tuz Gölü'nü de susuz bırakmadan halletmeli.

**-Yazı ve fotoğraflar: SUNAY DEMİRCAN**  
**Gezi Dergisi**